

FREDRIK BACKMAN

Dalykai, kuriuos
mano sūnus
turėtų
žinoti
apie
gyvenimą

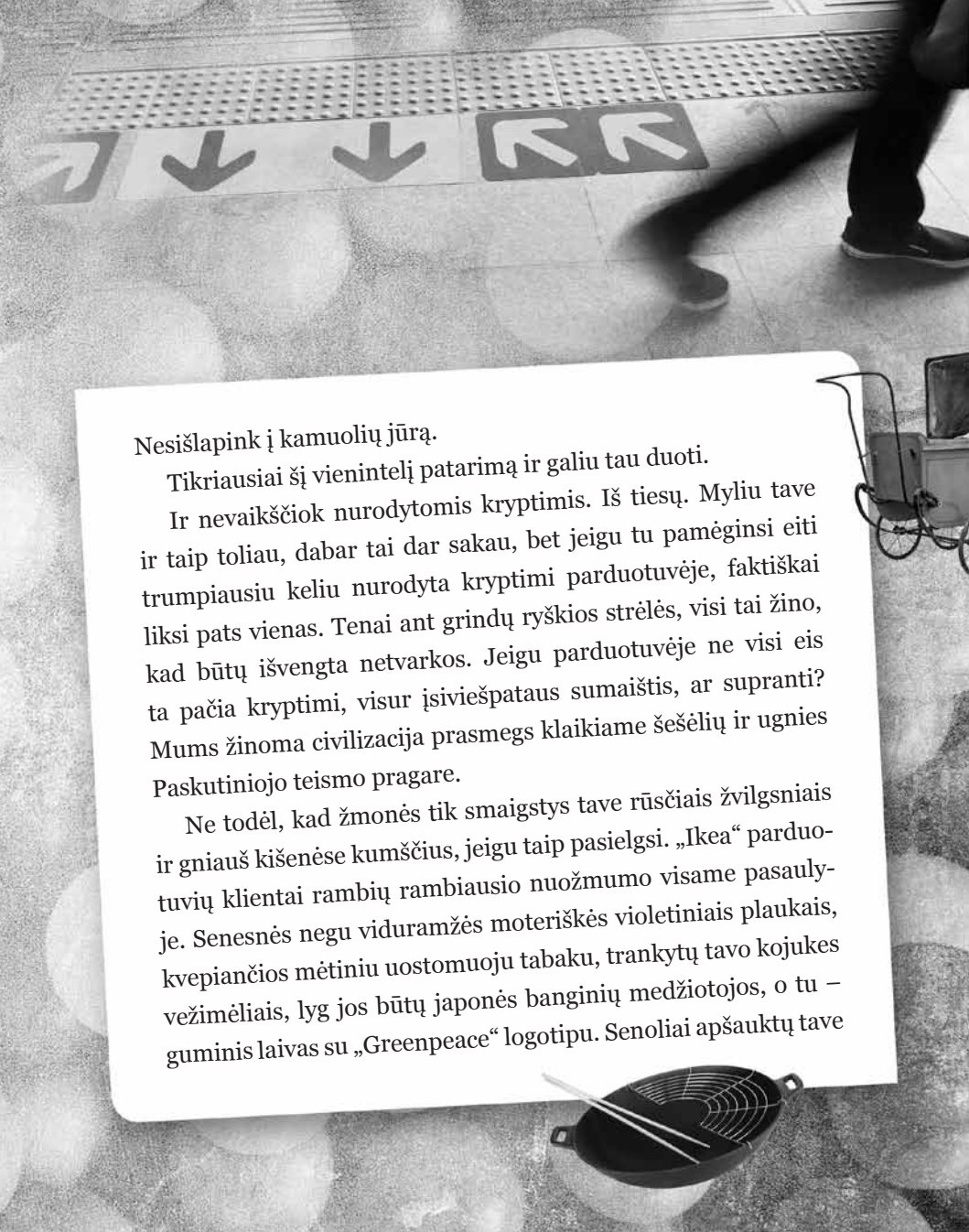

Alma littera

KĄ TAU REIKIA
ŽINOTI APIE *IKEA*
PARDUOTUVĘ

Nesišlapink į kamuolių jūrą.

Tikriausiai šį vienintelį patarimą ir galiu tau duoti. Ir nevaikščiok nurodytomis kryptimis. Iš tiesų. Myliu tave ir taip toliau, dabar tai dar sakau, bet jeigu tu pamėginsi eiti trumpiausiu keliu nurodyta kryptimi parduotuvėje, faktiškai liksi pats vienas. Tenai ant grindų ryškios strėlės, visi tai žino, kad būtų išvengta netvarkos. Jeigu parduotuvėje ne visi eis ta pačia kryptimi, visur įsiviešpataus sumaištis, ar supranti? Mums žinoma civilizacija prasmegs klaikiame šešėlių ir ugnies Paskutiniojo teismo pragare.

Ne todėl, kad žmonės tik smaigstys tave rūščiais žvilgsniais ir gniauš kišenėse kumščius, jeigu taip pasielgsi. „Ikea“ parduotuvių klientai rambių rambiausio nuožmumo visame pasaulyje. Senesnės negu viduramžės moteriškės violetiniais plaukais, kvepiančios mėtiniu uostomuojū tabaku, trunkytų tavo kojukes vežimėliais, lyg jos būtų japonės banginių medžiotojos, o tu – guminis laivas su „Greenpeace“ logotipu. Senoliai apšauktų tave

žodžių dariniais, susidedančiais iš lytinių kūno dalių apibūdinimo. Kūdikių tėčiai su vaiknešeliais tave plūstų. Garbės žodis: tu galėtumei važiuoti greitkeliu E 4 ne ta kryptimi ir užsitraukti kur kas mažesnę svetimšalių pykčio protrūkį negu čia. Tu esi atstumtasis. Turiu galvoje ne tą gražų pelningą būdą „einu kaip Bosmanas pasibaigus sezonui“. Turiu galvoje prasidedantį tavo medžiojimo sezoną. Lyg vaidintum kokiam nors filme apie Robiną Hudą ir tik išstartum: „Aš taip pat esu atstumtasis, ar galiu prisidėti?“ Kevinui Kostneriui ir Raselui Krou, o tie atkirstų: „Ka, sakei, padarei? Iš rimtųjų? Nagi, vyruti, mes žudėme, prievartavome ir plėšikavome, mes anaip tol ne doruoliai, bet ar tu visai pa-kvai-šęs? Argi nematei strėlių?!“ Tu esi laisvas rinktis. Tai tas pats, lyg užimti kieno nors automobilio stovėjimo vietą. Po to tave bet kas galėtų pribaugti. Tokios taisyklės.

Tačiau kitaip tariant: nesišlapink į kamuolių jūrą. Iš tikrųjų tai pats svarbiausias dalykas.

Aiškus daiktas. Žinau, tu gal galvoji, jog keista. Kad tiek daug laiko skiriu kalboms apie „Ikea“. Tačiau mano kalbos labai pagrįstos. Šioje vietoje aš esu praleidęs kelias blogiausias savo gyvenimo dienas. Iš tikrųjų, nežinau kitokių fizinių vietų, tik odontologo kabinetą ir krematoriumą, dėl kurių būčiau pasirengęs nuversti velnioniškus kalnus, kad tik jų išvengčiau. Na, nenusikirsčiau rankos, nesuvalgyčiau išmatų ar panašiai, šito tai jau negalėčiau padaryti. Juk nesu psichinis ligonis. Tačiau

sekmadieniais po algos prieš kelerius metus tikriausiai aš kuo rimčiausiai būčiau padaręs daugiausiai panašaus pobūdžio veiksmų. Pavyzdžiui, tavo mama keliskart privertė mane nuoga nueiti prie šiukšlių išmetimo vamzdžio laiptinėje, kai gyvenome pirmajame savo bute. Bet tai jau kita istorija. (Nors aštuntojo dešimtmečio moterys tame kvartale nebuvo visai praradusios susidomėjimo vyrų nuogumu laiptinėje, vis dėlto galima ir taip pasakyti.)

Bet tu žinai. Pasensti. Tau irgi taip bus. Ir tada įžvelgi kitokių dalykus. Tokius, kad visos geriausios tavo gyvenimo dienos irgi gali pasibaigti „Ikea“ parduotuvėje. Ir kad užpakalinės skylės turinys ima darytis nebe toks reikšmingas, palyginti su turiniu keleivio sėdynėje.

Tu augsi. Lankysi mokyklą. Pareisi namo ir pareikši, kad toliau nebetenai kalti pamokų, nes „nori atsidėti savo grupei“. Arba atidaryti barą. Arba banglenčių parduotuvę Tailande. Įsiversi į ausis auskarus, išsitatuiruosi ant pasturgalio drakoną ir imsi skaityti knygas apie praktinę filosofiją. Viskas puiku. Puiku, kad kvailioji paauglystėje. Tokie ir turi būti paaugliai. Bet, žinai, visa tai maždaug tas pats, lyg aš tau pasakyčiau, jog dabar išsikraustyti iš namų yra labai gerai. Nieko asmeniškai ar šiaip, aš tik noriu išsiaiškinti tai čia ir dabar. Man tiesiog prireikė tavo kambario, antraip neturiu kur pasistatyti savo naujojo biliardo stalo.

Ir tada važiuosime į „Ikea“ parduotuvę pirkti tau stalo įrankių ir bulvių skustuko, ir paveiksluotų fotoapmušalų. Mat toks tėvų darbas.

Aš išsikrausčiau iš namų devintojo dešimtmečio gale. Spėju, kad tu išsikraustysi 2000 metų pabaigoje. Galiu tau patarti tik tiek, kad nusipirktumei kuo daugiau indų, nes tada tau nereikėtų taip dažnai jų plauti. Ir įsitaisytum gerą viečiukę butelių at-sargoms. Ir nelaikytum namie narkotinių medžiagų. Taip, žinau, ką manai, manai, kad išsisuksi atsiprašydamas, jog „tai mano bičiukų“. Pamiršk, jog tavo mama apsilankiusi šito paklausys. Ji ne kvailė. Ji žinos, kad visus tuos butelius išmaukei pats.

Antra vertus, aš nenoriu kištis. Pirmasis vyro butas yra jo nuosavybė. Bet jei vis dėlto galiu tau bent kiek patarti, tai pirmą savo sofą pirkis „Blocket“. Ne „Ikea“. Nusipirk vieną iš tų rudų odinių griozdų, kurios yra didžiulės kaip Mirties žvaigždė. Tokią, kuriai reikia šiokios tokios valandėlės apmąstyti, iki nustatai, ar čia sofa, ar pilis. Jos minkšti apmušalai tokie, kad patys užgesina rusenančią cigaretę, kai tavo bičiulis Jontė užmiega ant jos su cigarete tarp dantų. Tokią, ant kurios tu miegosi daugumą naktų, nes paprastų paprasčiausiai neverta vargti ir keliauti visą tą kelią iki lovos, kai išjungi televizorių. Tegu svarbiausia būna funkcionalumas, ne išvaizda. Nusipirk sofą, apie kokią visą laik svajojai. Paklausk manęs. Kitos progos tau niekuomet nebebus.

Anksčiau ar vėliau tu įsimylėsi. Ir nuo tada tavo gyvenime visos sofas bus vienintelis nesibaigias kompromisas. Taigi gyvenk, kol jaunas. Gulėk ant savo svajonių sofas tiek, kiek tik pajėgi.

Ir aš žinau, ką dabar manai, tu manai, jog tokia sofa tau pernelyg brangi. Nusiramink. Gausi ją veltui, jeigu tik įsigysi. Dabar tu šito nesupranti, bet vieną dieną juk apsigyvensi kartu su savo mylimąja, ir tada tau atsivers akys.

Dažniausiai gyvenime reikia kovoti savaip. Šito dar irgi išmoksi. Ir niekuomet nieko nebus aiškiau kaip tada, kai esi „Ikea“ parduotuvėje. Turėsi aplankyti Emtlendo automobilinių namelių kempingą sąžalyne naktį po Sofiero pilies zenitinės artilerijos ir dviejų savaičių nesiliaujamos liūties, kad susidurtumei su panašia daugybe porų viešų barnių, kokius tu kartais girdi pro sofas apdangalą čia eilinį antradienį. Į apystatą žmonės šiais laikais žiūri velnioniškai rimtai. Lyg būtų nacionalinis sportas išsiaiškinti „Kök and Vitvaroi“ simbolius. „Jam reikia šerkšnoto stiklo taurių, o tai tik įrodo, jog jis niekuomet nepaiso mano JAUSMŲ.“ – „Aaaaak! Ji nori beržinės faneros. Ar supranti? Sušiktos beržinės faneros? Kai kada regisi, jog pabundi šalia visai nepažįstamo žmogaus!“ Taip viskas ir klostosi, o tu kaskart esi šalia. Aš nepamokslausiu, bet jeigu tik galiu tave išmokyti vieno dalyko apie šią vietą, tebūnie: niekas niekada per visą pasaulio istoriją netriukšmavo „Ikea“ parduotuvėje dėl pa-

čios „Ikea“. Kad ir ką kalbėtų žmonės, bet kai sutuoktiniai po dešimties vedybinių metų vaikšto aplink tą-pa-tį-san-dė-lį ir vienas kitą vadina žodžiais, kuriuos paprastai vartoja tik alkoholio primirkę detektyvai kreipdamiesi į Rytų Europos moteris pasilinksminimo versle, tada kalbama apie daugybę dalykų. Bet, po velnių, ne apie spintų duris.

Patikėk manim. Tu esi Backmanas. Kad ir kaip taikaisi su mylimo asmens trūkumais, garantuoju tau, jog vis dėlto vadovauji tu. Tad susirask ką nors, kas nemylės tavęs tokio, koks esi, ir vis dėlto mylės tų, koks esi. Ir kai stovėsi „Garderob and Förvaring“, nesutelk viso prakeikto savo dėmesio į baldus. Sutelk dėmesį į tai, kad jau radai tą, kuri galvoja pasidalyti savo mėšlo ir tavo mėšlo išsaugojimu. Dedu ranką prie širdies: tu turi didžiulę dalį mėšlo.

2008-ųjų gegužę, vieną sekmadienį, aš vaikščiojau po „Ikea“ Barkarbiu, šiek tiek už Stokholmo, kai tenai buvo bene 6000 laipsnių karščio, o oro kondicionierius sugedęs. „Manchester United“ laimėjo tądien lygą, o aš praleidau paskutines šios komandos rungtynes. Kavinėje buvo viskas išpirkta, likę tik citrinų skonio mineralinio vandens. Senolis, dvokias pigiomis cigaretėmis, vežimėliu su vilnoniu apklotu trenkėsi man į blauzdą. Sučiupau jį į glėbį apgaubtas ypatingos niauriausios šviesos, kokios niekuomet nebuvau matęs.

Tai viena iš laimingiausių mano gyvenimo dienų.

Kitą rytą mes pasirašėme mūsų pirmojo buto sutartį. Tavo pirmųjų namų. Žmonės kai kada manęs klausia, kaip gyvenau, iki sutikau tavo mamą. Atsakau, jog tada apskritai negyvenau.

Linkiu tau ne mažiau kaip tokio gyvenimo.

Net ir tada, kai tai reiškia, jog esi priverstas užleisti rudą odinę sofą devyniolikmečiui su „Arsenal“ marškinėliais, pas tave apsilankančiam šeštadienio popietę su bičiuliu, nuo kurio atsiduoda „Medžiotojų“ trauktine ir kuris vartoja žodį „sofastalis“, nelabai žinodamas, kokiam žodžiui stiliui jis priklauso. Net ir tada.

Tu išmoksi neapkęsti šios vietos. Išmoksi plūstis, kad trūksta varžtų, ir įsipjauti dvigubai sunkesnėmis faneros plokštėmis, ir keiktis, jog paskirsi savo gyvenimą tam, kad surastum ir nugalabytum tuos terlius, kurie nubraižė MALM komodos modelį, atrodantį kaip storulis Linusas, įstrigęs traukinyje, kai ketina išlipti.

Ir tu išmoksi šių vietą mylėti.

Aš atėjau čionai su tavo mama, kai tiksliai žinojome, jog ji nėsčia. Svajojome, kas tu. (Tądien „United“ sutriuškino „City“, aš nepamačiau ir šių rungtynių.) Ir atėjome čionai su vaikišku vežimėliu, kai tu buvai ką tik gimęs. Svajojome apie tai, koks tu užaugsi. Ir aš galvoju, kad gal vieną dieną man bus suteikta malonė vaikščioti čionai su tavimi nepamatant „United“ rungtynių, kol mudu dairysimės daiktų mano vaikaičiui. Mat vienądien aš tik nususksiu į šalį dviem sekundėms, o kai atsisuksiu vėl, tu jau būsi suaugęs.

O paskui tu vėl gausi visa tai, kas, po velnių, yra čia.

Tada aš tave pažadinsiu pusę šešių ryto sekmadienį ir išvemsiu į tavo prakeiktą X-box, sakau jau dabar. Ir vėliau važiuosime čionai, ir aš tau šauniai patarinėsiu visais įmanomais klausimais, o tu žvelgsi išgąstingomis akimis, ir mudu susiriesime dėl to, koks geriausias būdas sutalpinti tas prakeiktas suolų plokštes į automobilį. (Tu suklysi.)

Visos geriausios mano gyvenimo dienos anksčiau ar vėliau baigiasi „Ikea“ .

Tad žaisk. Mokykis. Auk. Siek savo aistrų. Susirask mylimąją. Pasistenk viską daryti kuo geriau. Būk malonus, jei gali, ryžtingas, kai turi toks būti. Laikykis įsikibęs savo draugų. Nevaikščiok nurodytomis kryptimis. Ir tada tau puikiai seksis.

O dabar atvirai. Juk nusišlapinai į kamuolių jūrą, ar ne?

Po velnių.